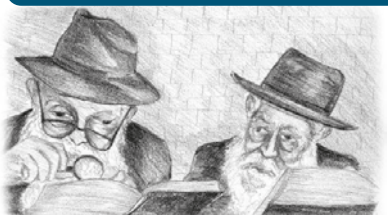
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ואתחנן ■ י"ב אב תשפ"ה ■ 06.08.2025 ■ גליון מס' 851

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

פעמיים ציוותה התורה שלא להוסיף על מצוות התורה ושלא לגרוע מהן. בפרשתנו (דברים ד, ב) נאמר: "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו, לשמור את מצות ד' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם", ובפרשת ראה (שם יג, א) שב ואמר הכתוב: "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות, לא תסף עליו ולא תגרע ממנו". השאלות המתבקשות הן שתיים: לא רק עצם ההכפלה, אלא גם מדוע הראשון בלשון רבים - "...תוסיפו... תגרעו...", בעוד שהשני בלשון יחיד - "...תסף... תגרע...".

בעל הכתב והקבלה יישב זאת, תוך עריכת הבחנה מהותית בשאלה כלפי מי מוסבים שני הציוויים:

"נ"ל דכאן האזהרה על הבי"ד הגדול שבירושלים, אף שהם עיקר עמודי הוראה ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהם אמרה תורה על פי התורה אשר יורוך, והוא מצות עשה לסמוך ולהישען עליהם בכל ענייני הדת, וכל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בל"ת שנא' לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך (כמ"ש הרמב"ם ריש הל' ממרים). וכיון שהתורה בעצמה נתנה לבי"ד הגדול כח זה שדבריהם הם כשל תורה עצמה, עד שהעובר על דבריהם עובר בעשה ול"ת דאורייתא, היה עולה על הדעת לומר שיש להם גם כח זה לעשות דבר מדבריהם כדאורייתא ממש, וכן להיפך. לכן באה האזהרה כאן לא תוסיפו ולא תגרעו, שלא ילמדו רק כפי המקובל - על דרך משל לא תבשל גדי, שבשר בהמה בחלב יש בו איסור דאורייתא, אבל בשר עוף ילמדו שאינו אסור מן התורה רק מדבריהם, וכן להיפך".

כלומר, הציווי שבפרשת ראה מוסב לכל אחד ואחד מישראל, ומורה לו שלא להוסיף "ה' פרשיות בתפילין ה' מינים בלולב ה' ציציות" (רש"י), ובמקביל גם שלא לגרוע. אלא שישנו גוף בישראל שיש בסמכותו להוסיף, והוא בית הדין הגדול שבירושלים. הן זו לשון הרמב"ם בהלכות ממרים (פ"א ה"ב): "...הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך, אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם...". ומאחר שמי שאינו עושה כדבריהם עובר על "לא תסור" והוא עבריין מדאורייתא, היה עולה על הדעת שתוקף גזירתם ותקנתם וסייגם הוא מדאורייתא, ואם כן זו הוספה על דברי תורה - עד עכשיו היו תרי"ג מצוות, בעוד שעתה יש תרי"ד מצוות, תרט"ו מצוות וכו'! באה אפוא התורה ומיקדה ציווי מיוחד של איסור הוספה וגריעה שמוסב לבית הדין הגדול. כאומרת: רשאים אתם, ולעתים אף צריכים אתם, להוסיף תקנה, גזירה וסייג, אך חובתכם להגדיר זאת כדרבנן.

כך מפורשות הגדיר זאת הרמב"ם (שם פ"ב ה"ט), בנותנו דוגמה מבשר עוף בחלב:

"הואיל ויש לבית דין לגזור ולאסור דבר המותר ויעמוד איסורו לדורות, וכן יש להן להתיר איסורי תורה לפי שעה, מהו זה שהזהירה תורה לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו - שלא להוסיף על דברי תורה ולא לגרוע מהן ולקבוע הדבר לעולם בדבר שהוא מן התורה... כיצד, הרי כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו - מפי השמועה למדו שזה הכתוב אסר לבשל ולאכול בשר בחלב, בין בשר בהמה בין בשר חיה, אבל בשר העוף מותר בחלב מן התורה. אם יבוא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה גורע, ואם יאסור בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה מוסיף. אבל אם אמר בשר העוף מותר מן התורה, ואנו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה שלא יבא מן הדבר חובה ויאמרו העוף מותר מפני שלא נתפרש כך החיה מותרת שהרי לא נתפרשה, ויבא אחר לומר אף בשר בהמה מותרת חוץ מן העז, ויבא אחר לומר אף בשר העז מותר בחלב פרה או הכבשה שלא נאמר אלא אמו שהיא מינו, ויבא אחר לומר אף בחלב העז שאינה אמו מותר שלא נאמר אלא אמו,

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ואראה את הארץ הטובה
היכן מצינו אהבת ארץ חמדה כמו בעמידתו של האיש שלא קם כמוהו...
המשך בעמ' 2

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו היחס לבעלי מוגבלויות
האם מותר לאפשר לאדם עיוור הנעזר בכלב נחייה להיכנס לבית הכנסת...
המשך בעמ' 3

היום כלנו חיים זמן גילוי חיי הנצח
במהלכה של הפרשה משה רבינו מתאר באזני העם, את התלאה אשר...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
על החשיבות של עצירה ובחינה מחדש של דברים, נביא סיפור...
המשך בעמ' 5

שביבים

- "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"
- "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך"
- "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"
- "ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך?.
- "כבד את אביך ואת אמך"
- "ולא תחמד... וכל אשר לרעך"
- "ושננתם לבניך ודברת בם"
- "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם"
- "אשר ילמדון ליראה אותי"
- "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"

המשך בעמ' 5

לפיכך נאסור כל בשר בחלב אפילו בשר עוף, אין זה מוסיף אלא עושה סייג לתורה וכן כל כיוצא בזה".

מכאן שבשל סמכותו הייחודית של בית הדין הגדול, אכן נצרכה תורה להדגיש לגביו איסור מיוחד. כרוצה לומר: בהחלט כן רשאים אתם להוסיף, ובלבד שתטיבו להגדיר את ההוספה כדרבנן. ללמדך, כי לא רק שהפסוקים אינם מוכפלים, אלא שסגנונם השונה מכוון ומדוייק.

עם זאת, דומה כי בשולי הדברים נכון להעיר, שבעוד הכתב והקבלה ציין שהציווי שבפרשתנו, שסגנונו לשון רבים, הוא שמוסב על בית הדין הגדול, הרי שברמב"ם - המצוטט לעיל - מפורש שדווקא הפסוק שבפרשת ראה, שסגנונו לשון יחיד, הוא שמוסב על בית הדין הגדול. ויש ליישב.

וארא את הארץ הטובה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

היכן מצינו אהבת ארץ חמדה כמו בעמידתו של האיש שלא קם כמוהו, אשר לא כהתה עינו ולא נס ליחו, העומד ומתחנן לפני בורא עולם שיואיל להכניסו לארץ ישראל, ומבקש: "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". וכמה עלובים לעומתו הגמדים של ימינו, אשר אדמות ארץ ישראל הפכו לדידם לנכסי נדל"ן ומקור לרווחים מפוקפקים, ובהם פוליטיקאים שאת אדמות ארץ ישראל הפכו לקלפי מיקוח להשגת שקט רגעי ושלום מדומה. דווקא בשעת הרת גורל זו, שעתידה של ארץ ישראל מונח על כף המאזניים וערכה נעשה כה זול בעיני רבים, חייבים אנו להזכיר שוב ושוב את הנשכחות, לעורר מחדש את מעמדה וערכה האמיתי של ארץ ישראל. **באגרות ראי"ה** (אגרת צו) כותב הרב קוק: "יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם, בא רק מפני שאין מודיעים את ארץ ישראל, את ערכה וחוכמתה, ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ, בתשובת המשקל: להגיד ולבשר בעולם כולו הודה והדרה, קדושתה וכבודה, והלוואי שנזכה אחרי כל ההפלגות כולן, מצדנו, להביע אף חלק אחד מרבבה מחמדת ארץ חמדה ומהדרת אור תורתה ועילוי אור חוכמתה ורוח הקודש המתנוסס בקרבה".

כבר אברהם אבינו הכיר בערכה של ארץ ישראל, כמו שמובא **במדרש** (ב"ר לט ח): "אמר ר' לוי: בשעה שהיה אברהם מהלך בארם נהרים ובארץ נחור, ראה אותם אוכלים ושותים ופוחזים, אמר: הלוואי לא יהא חלק בארץ הזאת! וכיון שהגיע לסולמה של צור ראה אותם עסוקים בניכוש בשעת ניכוש, בעידור בשעת עידור, אמר: **הלואי יהא חלקי בארץ הזאת**! אמר לו הקב"ה: לזרעך אתן את הארץ הזאת". ובמדרש אחר (**תנחומא** משפטים י) אמרו: "מהו ארץ חמדה? ארץ שחמדו לה אבות, אברהם נתאווה לה שנאמר: 'במה אדע כי אירשנה', יצחק נתאווה לה, שנאמר לו: 'גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה', יעקב נתאווה לה שנאמר: 'אם יהיה אלקים עמדי . . . ושבתי בשלום אל בית אבי', אף משה נתאווה לה, שנאמר: 'ואתחנן אל ה' . . . אעברה נא ואראה את הארץ הטובה".

ב"**עולת ראיה**" (ח"א עמ' רג) מסביר הראי"ה שהקשר של העם היהודי לארץ ישראל אינו דומה לקשר של שאר העמים לארצם, את ההבדל הזה הוא מדייק מהכתוב (דברי הימים א, טז, טו-יח): "זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם, לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם **בהיותכם מתי מעט, כמעט, וגרים בה**", וכך הוא מפרש את הכתוב: באופן רגיל הקשר של כל עם לארצו אינו מתרחש מיד אלא מתפתח **בתהליך היסטורי** הנמשך תקופה ממושכת, על ידי **ציבור גדול**, המתיישב בארץ בהתיישבות של קבע, ואז כל המרכיבים הללו: הזמן, הציבור והקביעות יחד יוצרים את הקשר. ואילו הקשר של כנסת ישראל עם ארצה התהווה גם בהעדר כל המרכיבים הטבעיים הללו, הן מבחינת כמות האנשים: "**בהיותם מתי מעט**", והן מבחינת משך הזמן: "**כמעט**", בזמן קצר ותכוף, והן מבחינת העדר התיישבות של קבע: "**וגרים בה**" - כך שגם בלא המרכיבים הטבעיים היוצרים את ההתקשרות לארץ, גם בלעדיהם נוצר הקשר של עם ישראל לארץ ישראל, ומהו הדבר שיצר את הקשר של עם ישראל לארצו ? הוא דבר ה' וברית קדשו, בחוק שבועות עולם אשר הוא אמר ויהי.

הבדל נוסף אנו רואים בין ארץ ישראל לשאר הארצות, ששלמות ארץ ישראל אינה ניתנת לחלוקה, שקדושתה וסגולתה היא אחת שאין לחלקה למחצה לשליש ולרביע, ואת הדבר הזה ממחיש הקב"ה במראה שהוא מראה למשה. כשעלה משה אל הר נבו והקב"ה אראהו משם את הארץ, לא אראה לו רק את שפלת החוף מגדרה עד חדרה, או מחוף הים עד כפר סבא, אלא אראהו "**את כל הארץ**, את הגלעד עד דן, ואת כל הנפתלי, ואת ארץ אפרים ומנשה, ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון, ואת הנגב ואת הככר בקעת ירחו עיר התמרים עד צוער" (דברים לד א-ד), להראותו שארץ ישראל כולה היא חטיבה אחת.

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

היחס לבעלי מוגבלויות

שאלה: האם מותר לאפשר לאדם עיוור הנעזר בכלב נחייה להיכנס לבית הכנסת עם הכלב?

תשובה: הגאון רבי משה פיינשטיין (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן מה) דן בשאלה זו:

"**הנה בדבר הסומא אשר למדו לכלב להוליכו ומוכרח הכלב להיות תמיד אצלו אם יכול ליכנס לביה"כ להתפלל בצבור ולשמוע קדיש וקדושה וקה"ת וקריאת המגילה וכדומה אף שהכלב מוכרח ליכנס עמו או שיש בזה בזיון להכניס בע"ח לביה"כ שהוא מקדש מעט**".

מתשובתו הוא נסמך על שני יסודות. האחד הוא ירושלמי שמדבריו משמע שמותר לאדם המהלך עם חמורו להיכנס לתוך בית הכנסת.

לאור ההיתר של הירושלמי לאדם להיכנס עם חמורו מעסיק הרב פיינשטיין שהמקרה של כלב בוודאי אינו חמור יותר:

"...ולכן כיון שבהכנסת חמור חזינן שלא גרע מאכילה ושתיה ושינה יש להתיר בבכ"נ שלנו שעל תנאי הן עשויות **אם הוא בשעת הדחק** לפסק המ"ב בבאור הלכה. **ובודאי שכלב לא גרע מחמור**"

לכך הוא מוסיף את הצורך הגדול שיש לעיוור להגיע לבית הכנסת ומניעתו מדבר זה תגרום לו צער רב:

"**ואין לנו שעה"ד גדול מזה שאם לא נתירנו יתבטל כל ימיו מתפלה בצבור וקה"ת וקריאת המגילה בצבור וגם יש ימים שהעג"נ = שהעגמת נפש= גדולה מאד כגון בימים נוראים וכה"ג שרבים מתאספים** עיין ברמ"א או"ח ס"ס פ"ח, שלכן ראיה גדולה שיש להתיר להסומא שהכלב שמוליכו צריך להיות אצלו תמיד, ליכנס לביהכ"נ להתפלל ולשמוע קה"ת וכדומה."

לסיום הוא מוסיף הסתייגות אחת:

"**אך טוב שישב סמוך להפתח שלא לבלבל את הצבור**".

לעומתו, בעל שו"ת "חלקת יעקב"[1] (אורח חיים סימן לד) יצא בחריפות כנגד פסיקתו של בעל ה"אגרות משה":

"...ולפע"ד הוראה זו תמוה לרבים לבנות מגדול על יסוד רעוע כזה"

ראשית, הוא יוצא כנגד הבנתו של הרב פיינשטיין בדברי הירושלמי:

"**ועוד לפע"ד, אין הדבר ברור אם כוונת הירושלמי שכתב "ולחמריה" שמשמעותו חמור, ואפשר כוונתו להאדם שנוהג את החמור שהוא נקרא חמר**, וכהא דע"ז ס"ה א' וב"מ ע"ט ב' השוכר את החמור מניח עלי' כסותו וכו' מכאן ואילך חמר מעכב עליו"

לפי הבנתו של בעל ה"חלקת יעקב" הירושלמי לא התכוון כלל להכנסת החמור לבית הכנסת, הוא התכוון **לכניסת החמר, היינו הרוכב**. אבל אין כלל ראייה להיתר הכנסת בעל חיים לבית הכנסת.

אולם הוא מוסיף עוד טיעון נוסף, שהוא עצמו מציין שהוא הטיעון המרכזי בפסיקתו:

"**ועוד וזה העיקר אצלי**, במקומות הללו **שהפקרות כך מצוי' ויהדות כך נתרופפה, ורבים הם האנשים השחצנים ההולכין עם כלביהן בראש כל חוצות ... בעוה"ר שהיהדות כך נתרופפה ובפרט במקומות הללו, אם יופתח פתח כמחט של סדקית יופתח הפתח כפתחו של אולם**, ויתכן שימצא כבר איזה ראביי להתיר זאת ויתלה את עצמו באילן גדול לומר כבר הותר מהפרושים לצורך גדול להכניס כלב לביהכ"נ, והוא בתור ראביי כבר יכריע מה זה נקרא צורך גדול **וח"ו יוכל לצמוח מזה חילול השם גדול - שהנוצרים אוסרים להכניס כלב לבית תיפלתם, ולהבדיל לביהכנ"ס מותר**."

יש אמנם להעיר, שגם אם לא ברור לכותב שורות אלו מהו המצב כיום בכנסיות, ברור שהיום ישנה מגמה הולכת וגדלה לאפשר לעיוורים להיכנס עם כלב נחייה למקומות רבים ודווקא מניעתם מלעשות זאת נתפסת היום כפגיעה בזכויותיהם של בעלי מוגבלויות והדבר נחקק בחוק "איסור הפליית עיוורים המלווים בכנפי נחיה". וצריך עיון אם כניסה עם כלבי נחייה מסמלת פגיעה או דווקא נתפסת כזכות ל"מוסד בית הכנסת" המתחשב בבעלי מוגבלויות כדי שיוכלו גם הם להתפלל.

כנגד טענתו של בעל האגרות משה שאם לא נתיר לעיוור להיכנס עם כלבו ייגרם לו צער רב, הוא טוען שיש לדבר פתרון:

"ולאידך גיסא, **מה שכתב באגרות משה שאם לא נתירנו יתבטל כל ימיו מתפלה בציבור וקרה"ת אין להכניס כלב נחייה מיוחדים. ואם באמת כן שאין לו שום עצה אחרת, הרי הוא בכלל אונס ורחמנא פטרי'!**"

לאור כל הנ"ל מכריע בעל ה"חלקת יעקב" שאין לאפשר הכנסת כלב נחייה לבית הכנסת.

גם הרב יצחק יוסף (ילקוט יוסף סימן קנ"א) כתב שאין להכניס כלב לבית הכנסת אלא יסדרו מוט סמוך לכניסה שבו יקשרו את הכלב.

לעומת זאת, באתר הלכה יומית, לפסיקות לאורו של הגר"ע יוסף הובא שאפשר להקל בזמן לימוד תורה בבית הכנסת, אך אין להקל בזמן התפילה.

יש להוסיף שרב המקומות הקדושים, הרב שמואל רבינוביץ, נשאל לגבי הכנסת כלבי נחייה לרחבת הכותל ואסר זאת.

אחד הנימוקים שלא לקבל את פסיקת הרב פיינשטיין הוא, שבמקרה זה לא שייך הטיעון שאי הכנסת העיוור וכלבו ימנעו מהעיוור מלהתפלל. וזאת מכיוון שאין מצווה להתפלל דווקא בכותל המערבי ויכול העיוור להתפלל במקום אחר.

מסקנה: לכמה וכמה פוסקים אין להכניס כלב נחייה לבית הכנסת ויש לדאוג לקושרו מחוץ לפתח או בסמוך לו. אולם נראה שבמקרה שאין אפשרות כזאת ניתן לסמוך על עמוד ההוראה הרב פיינשטיין זצ"ל ולאפשר לעיוור להיכנס עם כלבו ולא למנוע ממנו את אפשרות התפילה.

1 - רב ואב"ד הקהילה החרדית "אגודת אחים" בצירך, שבשוויץ למעלה מארבעים שנה, פוסק הלכה נודע, מחבר סדרת הספרים שו"ת חלקת יעקב (3 חלקים).

היום כלנו חיים
זמן גילוי חיי הנצח

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

במהלכה של הפרשה משה רבינו מתאר באזני העם, את התלאה אשר עברה עליו - מיום יציאתם ממצרים, ועד ימיו אלו של סוף שנת הארבעים. תוך כדי ציון הדרך שעברה עליהם, ומה מחכה להם עוד בהמשך. לא רק בימים הקרובים, כי אם גם בהמשך דברי ימי העם. אז אנו נאלץ להתמודד עם בנים ובני בנים, שלא ילכו בדרך האבות. והם אף ישכחו את אשר היה עמנו, בימים הקדמונים[1].

אך לפני תיאור הדברים האלה, משה מכתיר את כל העם הנמצא - בתואר ה'חיים'. תוך ציון העובדה שלמרות כל המוות שליווה אותם בשנות הנדודים, כעת נאמר עליהם 'חיים כולכם היום'[2]. ובמיוחד לאחר המגיפה הנוראה של עשרים וארבע אלף איש מישראל, שנפלו על דבר פעור.

כנגד מצבם של עם ישראל, משה מגדיר את עצמו כמי ש'מת'[3] - שכן אפילו עצמותיו לא יעברו את הירדן להיכנס לארץ. ואילו עם ישראל יזכה להוליד בנים ובני בנים בארץ - הגם שיגיעו לבסוף למצב של 'ונושנתם', כשכמעט ויאבדו חלילה לגמרי[4]. ואמנם גם אז לא תעלם אהבת ה' מאתנו, כשישמור על גחלתנו שלא תכבה כלל.

ובכדי לחדד עניין זה לעם ישראל, משה שם תורה לפניהם[5] - בהפרשת שלוש ערי מקלט בעבר הירדן, הגם שאינם קולטות עדיין את הרוצחים בשגגה. שכן עד שלא הובדלו שלוש הערים בארץ כנען, לא פעלו ערי המקלט שבמזרח[6]. ובמצווה זו דווקא, מתבטאת נצחיות התורה - על פי משל הקדמוני. כך שכל דבר אשר קורה בזמן מסויים, מקושר לזמנים אחרים[7].

וכך החיים שמתגלים בדור אחד, משפיעים חיים גם על הדורות הבאים אחריהם. ולכן משה שב ומגדיר את עם ישראל כ'חיים' - אך הפעם בסדר שונה, כשאומר להם 'היום כולנו חיים'[8]. ובדרך הזו משה מנחיל לישראל את כריתת ברית התורה, לא רק עם דור האבות - כי אם גם עם דור הבנים החי כיום, יחד עם שאר הדורות[9].

ולכן השתנה סדר הדברים בפסוק - שכן העיקר הוא מצבנו כיום, שיוביל לחיי העולם בהמשך. ואילו בתחילת הפרשה, העיקר הם החיים - הפך מה שארע עם שאר בני הדור שמתו במדבר. ומתוך החיים שנשארו - יחיו כל הדורות כולם.

וזוהי נחמת הכפליים, שמובטחת לישראל על מה שלקו בכפליים[10]. כך שישנם שני גילויי חיים בדור האחרון - האחד מופיע מעצם שרידתו של העם, למרות מותם של חלקם. ולכן החשיבות היא מצד עצם החיים הקיימים כיום - 'חיים כולכם היום'. אך אחר כך מוכרחת לבוא טובה גדולה יותר, יחד עם הופעת החיים לנצח. והכל מכוח מה שמתברר כיום, ולכן הסדר הופך להיות - 'היום כולנו חיים'.

וגם דורנו הדור האחרון, הופיע בו כדברים האלו. בתחילה היו אלו אבות אבותינו שיצאו מהתופת של שואת אירופה - ועליהם נאמר 'חיים כולכם היום', כשבאו לארץ לקומם ולכונן אותה בבניינה. ואילו אנו כיום זקוקים לכך שהחיים ימשיכו ויתגלו במלוא עוצמתם, לא רק עלינו בדור הזה - כי אם גם על בני כל הדורות הבאים. ולכן עלינו נאמר - 'היום כולנו חיים'.

וכך מתוך גילויי החיים שמופיעים בבני הדור הזה - במסירות הנפש, האכפתיות, ההתנדבות והרגשת ה'ביחד'. יתגלו החיים השלמים שלא יפסקו עוד לעולם, כשיבולע המוות לנצח וחרפת עמו יסיר[11].

1 - כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ - דברים ד, כה
2 - ואתם הדבקים בה' אלוקיכם, חיים כלכם היום - שם, ד
3 - **כי אנכי מת וגו' אינני עובר** מאחר שמת מהיכן יעבור אלא אף עצמותי אינם עוברין - רש"י שם, כב
4 - **ונושנתם** (סנהדרין, לה) רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמונה מאות וחמשים ושתים שנה כמנין ונושנתם, והוא הקדים והגלם לסוף שמונה מאות וחמשים והקדים שתי שנים לונושנתם, כדי שלא יתקיים בהם 'כי אבד תאבדון'. וזהו שנאמר (דניאל, ט) 'וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו', צדקה עשה עמנו שמהר להביאה שתי שנים לפני זמנה - שם, כה
5 - וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל - דברים ד, מד
6 - **אז יבדיל** נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם (מכות, ט) ואף על פי שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה מצוה שאפשר לקיימה אקיימנה - רש"י שם, מא
7 - רבי שמעון בן לקיש פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (שמות כא, יג) 'ואשר לא צדה, והאלהים אנה לידו' וגו' (שמואל א כד, יג) 'כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע' וגו'. במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד, לזה אין עדים ולזה אין עדים. הקדוש ברוך הוא מזמינן לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו. זה שהרג במזיד נהרג, וזה שהרג בשוגג גולה - מכות, י:
8 - כי אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים - דברים ה, ג
9 - **היום כלנו חיים** לפיכך אתם כורתי הברית הנכנסים לארץ סדרו את ענייניכם באופן שהדורות הבאים שלא היו בעת הברית הזאת יקיימו מה שאתם מקבלים עליכם - ספורנו, שם
10 - כתיב 'נחמו נחמו', למה שני פעמים. רבי אומר לפי שכל מכות הללו שלקו כפולות היו, שכן ירמיה אומר 'שבר על שבר נקרא', 'בכה תבכה', 'עיני עיני יורדה מים', 'חטא חטאה ירושלים'. וכל כך למה, לפי שחטאה בכפלים שנאמר 'כי שתים רעות עשה עמי'. וכיון שחטאה בכפלים לקו בכפלים, שנאמר 'כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה'. ולפי שמצותיה כפולות נחמותיה כפולות, שנאמר 'נחמו נחמו עמי', 'עורי עורי', 'התעוררי התעוררי', 'קומי אורי כי בא אורך', 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', 'אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני', 'שוש אשיש בה' תגל נפשי', 'ואמר סלו סלו', וכן 'לכן בארצם משנה יירשו'. אמרו לו הכל אתה נותן בכפלים 'כי מכת אויב הכיתיך'. אמר להם אל תאמרו כן, אלא כי מכת איוב הכיתיך. אמר להם אל תאמרו כן אלא כי מכתב איוב הכיתיך, מה עשיתי לאיוב 'ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה'. אמר להם הקב"ה מה לאיוב הוספתי, לבני על אחת כמה וכמה. לכן 'בארצם משנה יירשו' - ילקוט שמעוני איכה, רמז תתריח
11 - בלע המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר - ישעיהו כה, ח

סיפור לשבת

על החשיבות של עצירה ובחינה מחדש של דברים, נביא סיפור הממחיש זאת היטב:

בלילה אחד בשדה התעופה.

יוסי, שנותרו לו מספר שעות עד לטיסה, החליט לנצל את הזמן האבוד לפיכך הלך וקנה שקית עוגיות מאחת החנויות בשדה התעופה, מצא מקום להתיישב בבית הנתיבות ושקע בספר שהביא עימו מהבית.

לפתע הבחין בזווית העין באיש היושב לידו. בחוצפה שאין כדוגמתה, לוקח האיש עוגייה או שתיים מהשקית שביניהם. הוא בתחילה ניסה להתעלם ממנו ולא לעשות סיפור מהעניין.

הוא המשיך לכרסם את העוגיות והסתכל בשעון. גנב העוגיות עז המצח המשיך לחסל את העוגיות שלו, והוא חש שעצבנותו הולכת וגוברת ככל שהדקות עוברות. הוא חשב, "אם לא הייתי כל כך נחמד, הייתי סוטר לו על פרצופו"...!.

יוסי לא נתן שיכלו את ממונו ועוד מול עיניו... ועל כל עוגייה שהגנב לקח, לקח גם הוא אחת. כשנותרה רק עוגייה אחת, הוא תהה מה יעשה עכשיו הגנב החצוף. לתדהמתו של יוסי בחיוך על פניו, לקח הגנב את העוגייה האחרונה ושבר אותה לשתיים.

הוא הציע לו בשיא החוצפה חצי מהעוגייה בעודו אוכל את החצי האחר, יוסי לא יכול היה להתאפק וחטף אותה ממנו תוך שהוא מסנן לעצמו... ואוווו... לבחור הזה יש חוצפה!... הוא כל כך גס רוח, גזלן של ממש! אפילו תודה לא אמר! מעולם לא היה יוסי כל כך עצבני.

יוסי נאנח בהקלה כשנקרא לטיסה שלו. הוא אסף את חפציו והלך לשער, כשהוא מסרב להעיף אפילו מבט בכיוונו של הגנב כפוי הטובה והחצוף. הוא עלה למטוס ושקע במושבו המרופד. אז חזר לספר, שכמעט סיים. כשהושיט יד לתיק, נחרד עד עמקי נשמתו.

בתיק הייתה מונחת שקית העוגיות שלו, מונחת ממש מול עיניו. האיש הזר קנה שקית זהה לשלו מאותה חנות שבשדה התעופה!... "אם העוגיות שלי כאן, נאנח בייאוש, זה אומר שההן היו שלו! והאיש שהן שלו ניסה להתחלק איתי!"

כמובן שכבר היה מאוחר מדי בשביל להתנצל – המטוס המריא. ואז הבין מיודענו בעצב, כי הוא זה שהיה גס הרוח, כפוי הטובה ולמעשה הוא בעצמו – הגנב...

כמה פעמים בחיינו אנחנו משוכנעים שמשהו נכון ואנחנו צודקים, ולא יודעים עד כמה אנו טועים...

שביבים / שאול שיף

"ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"

קשה, דמלת 'היום' לכאורה מיותרת, דאומרו 'היום' משמע אם אתם דבקים בה' חיים כולכם היום ולא למחר. רבי ומורי הדיין המצוין כמוהר"ר יצחק דאלב'ה נר"ו, פירש במאמרם ז"ל (שבת קנג.) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר, 'שוב יום אחד לפני מיתתך', וכי אדם יודע איזה יום ימות כדי שישוב יום קודם מותו, ואמר להם אדרבה, בהיות שאינו יודע באיזה יום ימות יהיה כל יום בתשובה שמא ימות למחר. זהו מה שרומז משה רבנו ע"ה לישראל, אם אתם רוצים להיות דבוקים לעולם עם האל יתברך, 'חיים כולכם היום', כלומר אמרו היום אנו חיים ולמחר נמות, ובזה תהיו דבקים באל יתברך.

(חוט של חסד)

"ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך"

יראה במה שכתב הרב תורה וחיים (מערכת ח אות פז כ"ג) וזה לשונו: חידושי תורה, במקום שהתלמיד חכם מחדש חידושי תורה, כשהוא הולך לבית עולמו שנפטר מן העולם הזה, אז אם באים תלמידי חכמים אחרים לחדש דברי תורה באותו מקום, וכל שכן אם אומרים מאותם החידושים אשר היה מחדש, הרי הוא בא התלמיד חכם מעולם הבא לאותו מקום, כמו שכתב בזהר הקדוש פרשת פנחס (ח"ג רכ.) [וכו']. שאמרו ביבמות צ"ו על פסוק 'אגורה באהלך עולמים' (תהלים סא ה), אמר דוד, רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, כי על ידי שאומרים דבר הלכה משמו, הצדיק עצמו שאמר אותו דבר הלכה הוא רץ ובא מעולם הבא לאותו מקום אשר היה שם אהלו בתחילה, שהיה בית המדרש שלו ומחדש בתוכו דברי תורה, וזה אומרו 'אגורה באהלך' שהוא בית המדרש, כי הוא זוכה לשני 'עולמים' עולם הזה ועולם הבא כאחד, ע"כ, יעוין שם. וזהו אומרו דרך רמז 'ודברת בם בשבתך בביתך היינו בעולם הזה,

וגם כן 'בלכתך בדרך' בדרך כל הארץ אחר הפטירה, 'ובשכבך' בקבר, 'ובקומך' לילך לבית המדרש שדורשים בחידושיך.

(רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל - יוסף אברהם)

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שהיה מקפיד מאד על בריאות תלמידיו. תלמידו רבי יצחק בן מנחם מספר : באחד הלילות ישבנו בהיכל הישיבה חבורה גדולה של בני הישיבה ולמדנו בהתמדה עצומה, השעה היתה לאחר חצות הלילה, אבל מי התחשב באותם ימים יפים בשעון, מי הקשיב לצלצוליו בשעה שכל תשומת לבנו היתה לשמוע את קולותיהם של התנאים והאמוראים הבוקעים ועולים מתוך דפי הגמרא. לפתע נפתחה דלת היכל הישיבה, לאולם נכנס רבינו החפץ חיים וחתנו ר' צבי, שני קדושי עליון עמודי התורה והיראה מזכים אותנו בביקור בחצות הלילה, בשעה ששערי הרחמים פתוחים לרווחה לקבל את קולות לימוד התורה העולים למרומים, בשעה שהכינור מנגן מאליו. מאורע פתאומי זה גרם לנו להתלהבות יתר בלימודנו, והתמדתנו התגברה ביתר שאת וביתר עוז. אך הנה מסמן החפץ חיים בידו לאות שברצונו להשמיענו דבר, מובן שמיד משתררת שתיקה וכולנו שמים אוזנינו כאפרכסת מה בפיו של גאון ישראל וקודשו לומר לתלמידיו בהאי הלילה. והנה שומעים אנו את קולו: ילדים יקרים, לכו לישון כבר הגיע חצות הלילה, אסור לכם להתעייף יתר על המידה ולהחליש את בריאותכם, 'לכו לישון' היתה שירת הלילה ששמענו מפיו של קדוש עליון בדומייה. משראה החפץ חיים שלא רק שלא הפסקנו ללמוד, אלא שהמשכנו ללמוד ביתר התלהבות, טיפס בעצמו על הספסלים והקטין את האור. חשמל עוד לא היה בראדין באותם ימים והישיבה היתה מוארת במנורות נפט גדולות. כך עבר ממנורה למנורה, עלה וירד מספסל לספסל עד שהחליש את כל האורות, וחזר שוב על בקשתו: ילדים יקרים לכו לישון, שמירת בריאותינו היתה בראש מעייניו.

"ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך?.

רבינו האור החיים הקדוש, מחדש חידוש גדול, שלמרות שכתוב בגמרא, שעל עבירות חמורות של עריות או עבודה זרה, אי אפשר להתכפר בתשובה לבד, וצריך גם יסורים ומיתה, כדי לכפר לגמרי, כל זה רק כשעושים תשובה מיראת העונש, אבל כשעושים תשובה מאהבת ה', אין צורך ביסורים ומיתה. שכן, זה הופך להיות מצווה על ידי מעשה התשובה. רבינו הקדוש מסביר את הפסוקים הנאמרים בפרשת ואתחנן 'ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ובקשתם משם את ה' אלקיך, ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. כלומר שאפילו אם עבדתם עבודה זרה, ותחליטו לחזור בתשובה, אז יספיק 'ובקשתם משם את ה' אלקיך', דהיינו תשובה בלי יסורים. והטעם לכך 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' שאתה עושה תשובה מאהבה בכל לב ונפש, ולא מיראה . ובספר 'בני יששכר' מובא: 'הרב הגדול מורנו חיד"א זלל"ה כתב בשם גדולי הקדמונים, שארבעה חילוקי כפרה שאמרו בגמרא אינם אלא רק למי שחוזר בתשובה מיראה, אבל מי שחוזר בתשובה מאהבה, אין צריך לארבעה חילוקי כפרה, והכל מתכפר לו בתשובה לבד. ומסיים: 'ולא נודע לי מקומו איה בדברי הקדמונים, וסוגיות הש"ס נודעו המסילות הללו, אבל כיון שפסק כן רב מובהק בדורו בבית דין של מטה, פוסקין כן להלכה בבית דין של מעלה'.

"כבד את אביך ואת אמך"

נכנס יהודי אל רבה של ירושלים רבי שמואל סלנט זצ"ל, ובפיו שאלה כואבת: בניו היגרו לאמריקה ורחמנא ליצלן פרקו שם מעליהם עול מצוות, מחללים שבתות ואוכלים נבלות וטרפות, והנה הם שולחים כסף לתמוך בו, האם כספם מותר. השיב לו רבי שמואל סלנט, לפי דבריך רק מצווה אחת נשארה עדיין בידם, מצוות כיבוד אב, האם גם אותה ברצונך לשלול מהם?!

(דמויות הוד)

"כבד את אביך ואת אמך"

בילדותו, למד הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א תורה מפי אביו, הרבי מביאלא זצ"ל. בשעת לימודם המשותף, עלה במוחו של רבי אברהם דבר חידוש והוא מיהר לשוחו באזני אביו, שדחה את הדברים מכל וכל. בימי זקנותו מצא הרב מביאלא מקור נאמן לחידוש של בנו יקירו, הצטער על שדחה את דבריו בשעתו, וביקש לפייסו. אמר לו רבי אברהם, "תנוח דעתך אבא, אז באותה שעה בה דחה אבי מורי דברי, ידעתי המקור לדברים ולא אמרתי זאת משום כבוד אבא".

(אור פני יצחק)

"ולא תחמד... וכל אשר לרעך"

הרה"ק האמרי אמת זיע"א, מפורסם היה בחיבתו העצומה לספרי קדש. ספרייתו הגדולה הכילה אלפי ספרים, בהם כתבי יד וספרים נדירים רבים. בכל מקום אליו היה מזדמן, תר אחר מדפי הספרים שמשכו תמיד את תשומת לבו. כאשר הזדמן הרבי לבית אחד מחסידיו בעיר וינה, נהנה לראות בביתו ספר נדיר שבו התענין מזה זמן. כשראה זאת החסיד בעל הבית, התחנן לרבי שיואיל לקחת ממנו את הספר למתנה, הדבר יחשב לו לכבוד ויסב עבורו עונג רב. הרבי סירב בתוקף על אף תחנוניו המרובים באומרו לחסיד בעל הבית, גם לגבי ספרים קדושים, הוזהרנו באיסור 'לא תחמוד'.

(ראש גולת אריאל)

"ושננתם לבניך ודברת בם"

רש"י: לבניך - אלו התלמידים, שהתלמידים קרויים בנים. לישיבת טלז המעטירה, נכנס אדם הדור מראה. הוא פנה אל ראש הישיבה, הגאון ר' אליעזר גורדון, ואמר: "איש עשיר אני, וכעת הגיע בתי לפרקה. מחפש אני כחתן את הבחור הטוב ביותר בישיבה, ויש

באפשרותי לספק לו את כל צרכיו, על מנת שיוכל להמשיך ולהגות בתורה גם לאחר חתונתו. אנא, אמור לי מיהו הבחור הטוב ביותר מבין מאות התלמידים!" ענה ר' אליעזר במאור פנים: "שמע נא, ידידי, יש לי ארבע מאות תלמידים, וכולם טובים ביותר. אתן לך חדר ומזון למשך כמה ימים, שב באולם וצפה על התלמידים, כך תוכל להיווכח בעצמך מיהו הבחור שאתה חפץ לקחתו כחתן לבתך". וכך היה. האיש השתכן בישיבה לכמה ימים. לאחר שלשה ימים של התבוננות, פנה אל ראש הישיבה. הוא הצביע על הפינה השמאלית, ואמר: "שם בסוף יושב בחור מיוחד בימינו!" "הו, יש לך טביעת עין טובה!" השיב ר' אליעזר, "אך יש לבחור זה בעיה קטנה..." "מהי הבעיה?" שאל העשיר בחשש, "הבחור הזה הנו בני היחיד!" השיב הרב. "לא נעים, אינני ראוי להשתדך עם ראש הישיבה", אמר האיש. "אם כן, שב עוד כמה ימים, ובחר לך בבחור אחר!" הציע ר' אליעזר. לאחר שלשה ימים נוספים, שוב פנה האיש אל הרב ואמר לו: "הנה, בפינה הימנית יושב בחור חמד והוגה בתורה". "יפה אמרת!" התפעל ראש הישיבה, "זהו אכן בחור שעדיו לגדולות, אלא שיש לו בעיה מסוימת...", "ומהי הבעיה?" הודאג העשיר. "זהו בני היחיד!" ענה ר' אליעזר. התפלא האיש, אך המשיך לתור אחר בחור נוסף . אך דברי ראש הישיבה חזרו על עצמם גם בפעם השלישית. כעת לא התאפק העשיר, ושאל את ר' אליעזר בפליאה: "הרי בן יחיד הוא אחד במשפחתו, איך יתכן שלראש הישיבה יש שלשה בנים יחידים?!" "לא שלשה בנים יחידים לי", הסביר הרב בחיוך, "יש לי ארבע מאות בנים יחידים, כל אחד מתלמידי אהוב ויקר לי כבן יחיד!"

"ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם"

סיפר הרב מפוניבז' הגר"י כהנמן זצ"ל, כי בעת שנכלאו בני ישיבת נובהרדוק ע"י הקומוניסטים ברוסיה וסבלו רעב וצימאון וכל מיני עינויים קשים, לא ביקשו ביסוריהם דבר, אלא רק שיחדירו אליהם גמרות ללימוד באמצע הלילה, בעת שהסוהרים שהופקדו לשמור עליהם יהיו שקועים בתרדמתם. הלימוד היה כל כך חיוני להם עד שהגאון רבי אליעזר רבינוביץ זצ"ל הרב דמינסק, התיר לחבריהם מבחוץ ששלחו להם מצרכי מזון אל הכלא, לכרוך את המצרכים בדפי גמרא תלושים, מבלי לחשוש לביזיון מספרי קודש, כי הרגיש שמדובר פה בפיקוח נפש של בני הישיבה אם ימנע מהם לימוד הגמרא...

"אשר ילמדון לירא אותי"

כ"ק האדמו"ר מזוועהיל רבי שלמה זצ"ל, היה נוהג ללכת לכותל המערבי מידי יום ביומו. גם בעתות סכנה, בימי פורענויות ופוגרומים, לא החסיר ממנהגו זה, והיה לפעמים הולך לבדו, חוצה דרכו בין הערבים, ללא פחד ומורא. סיפר רבי יוסף וולטוך זצ"ל, שבדרך כלל היה אדם מתלווה לרבי בלכתו לכותל. יום אחד לא הופיע אותו אדם, נתלווה אליו רבי יוסף וולטוך. היה זה ביום שבת קודש, כאשר הגיעו לשער שכם, אמר האדמו"ר לרבי יוסף מלווהו: אני אינני מטלטל בשבת, אמשיך דרכי דרך שער שכם, אולם אתה, שים עמך חפצים, עליך ללכת דרך שער יפו (כי דרך שער שכם לא היה עירוב). שאל רבי יוסף את האדמו"ר: הכיצד אינו חושש ללכת יחידי דרך שער שכם, בין הערבים, בתקופת פוגרומים שהערבים פוגעים בכל יהודי שנקרה בדרכם, הכיצד אינו מפחד? השיב לו רבי שלומק'ה: תדע, שאין מקום לשני פחדים... ומי שיש לו מורא שמים, אין לו מורא בשר ודם"...

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"

רבי עקיבא אומר בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך (ברכות סא, ב). רבי וולף מסטריקוב ישב ליד מיטתו של חסיד קוצק לפני פטירתו. הוא שאל אותו: האם עדיין יש בך יצר הרע? השיב לו: הוא משדלני לומר 'שמע ישראל' בדבקות כדי שיאמרו עליי - חסיד גדול היה, נשמתו יצאה בקדושה ובטהרה...

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net